

Dictamen 7/2022

En data 4 de maig de 2022, d'acord amb el que estableix l'article 171.3 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, ha estat tramès per a consulta al Consell Escolar de Catalunya el projecte normatiu següent:

Projecte d'ordre per la qual s'estableix el currículum de la formació instrumental per a persones adultes

ANTECEDENTS LEGALS

Primer

L'Estatut d'autonomia de Catalunya determina, a l'article 131.1, que correspon a la Generalitat de Catalunya, en matèria d'ensenyament no universitari, la competència exclusiva dels ensenyaments postobligatoris que no condueixen a l'obtenció d'un títol o d'un certificat acadèmic amb validesa a tot l'Estat i sobre els centres docents en què s'imparteixin aquests ensenyaments.

Segon

La Llei 3/1991, de 18 de març, de formació d'adults, estableix el marc general de la formació permanent d'adults i autoritza el Govern i els consellers a crear diplomes i certificacions acreditatives i a desenvolupar aquesta llei.

Tercer

La Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, estableix, a l'article 69, que cal garantir el dret a l'educació en qualsevol etapa de la vida, de manera que les persones adultes puguin desenvolupar el seu projecte personal i professional, participar en la vida social, rebre orientació i cohesió formativa d'acord amb els seus interessos i possibilitats, validar les seves competències i preparar-se per a l'accés a altres ensenyaments del sistema educatiu. La formació instrumental s'inclou dins l'àmbit de la cohesió i la participació social, que comprèn, entre d'altres, l'acollida formativa a immigrants adults i la capacitació en l'ús d'estratègies per a l'adquisició de les competències bàsiques.

Quart

La Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes estableix, a l'article 21.7, que l'Administració educativa ha de garantir que la formació professional i la formació d'adults incorporin la perspectiva de gènere i es planifiquin i s'adeqüin a les necessitats i a la diversitat de les dones, a llurs interessos diversos i a llur disponibilitat horària, i han de crear programes específics per a dones en situació d'exclusió social.

Cinquè

El Decret 161/2009, de 27 d'octubre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria per a les persones adultes, en la disposició final primera, autoritza la persona titular del Departament d'Educació a regular l'ordenació de la formació instrumental per a les persones adultes.

Sisè

El Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu estableix, a l'article 22, que els centres de formació d'adults

han de promoure entre l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu el desenvolupament de l'autonomia personal i l'adquisició d'habilitats i competències que contribueixin al seu desenvolupament integral i a l'aprenentatge al llarg de la vida.

Setè

La Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació, estableix els preceptes en què s'ha de basar el currículum de la formació instrumental per a persones adultes per tal de garantir la igualtat d'oportunitats, l'equitat i l'absència de qualsevol forma de discriminació o d'assetjament discriminatori.

CONSIDERACIONS GENERALS

1. La Comissió d'Ordenació valora positivament l'establiment del currículum de la formació instrumental per a persones adultes a partir del fet que aquests ensenyaments permeten assolir unes competències mínimes, equiparables a les dels estudis d'educació primària, per tal de facilitar la integració i la participació socials i la inserció laboral.
2. L'actualització es considera adequada ja que el currículum del 2002 està obsolet i no dona resposta a les necessitats de la societat actual.
3. Es considera important que el nou currículum ajudi a facilitar l'accés a l'educació a totes les persones adultes, especialment a les més vulnerables, en condicions d'igualtat d'oportunitats, en el marc d'un sistema educatiu inclusiu i incorporant la perspectiva de gènere.

CONSIDERACIONS AL TEXT DE LA DISPOSICIÓ

1. Es considera que en tractar-se d'una ordre de currículum no està prou justificat que l'article 14 faci referència a un perfil docent dels que han d'impartir la formació instrumental sense que s'indiqui quin és ni la normativa relacionada.
2. A l'article 16.2, es proposa substituir "periòdicament" per "com a mínim un cop a l'any".
3. A l'article 16, es proposa afegir de forma explícita, tot i que pugui ser redundant amb altres ordres o documents públics, un últim punt 6è:

L'alumnat que superi el segon cicle de formació instrumental obtindrà l'acreditació per matricular-se i cursar els estudis de Graduat en educació secundària obligatòria per a les persones adultes.

RECOMANACIONS

1. Es recomana incloure criteris i indicadors que permetin decidir a quin nivell i cicle s'incorpora l'alumnat, que també serien orientatius amb relació a la promoció de l'alumnat.
2. Es recomana incloure criteris de convalidació de les àrees atenent a la diversitat de l'alumnat que accedeix als ensenyaments instrumentals.
3. Es recomana explicitar que els materials didàctics seran gratuïts atenent a la possible situació d'alta vulnerabilitat de l'alumnat.

ALTRES APORTACIONS I VALORACIONS

A més de les que apareixen en els apartats anteriors, s'han valorat les següents propostes, sense que s'hagi assolit el consens necessari per incorporar-les:

1. El preàmbul de l'ordre recull que per poder garantir la continuïtat educativa i l'aprenentatge al llarg de la vida, la transició i coherència en el conjunt de tota la trajectòria educativa que pugui tenir l'alumnat, és important, també, connectar la formació instrumental amb la resta d'ensenyaments del nostre sistema educatiu. En aquest sentit seria important també fer esment en aquest mateix preàmbul de la connexió necessària amb els ensenyaments professionals i la posada a l'abast de l'alumnat de les escoles de formació de persones adultes dels serveis de reconeixement de l'experiència professional així com dels serveis d'orientació integrada.
2. Caldria vetllar perquè les passarel·les i connexions entre les ofertes de formació de les escoles de formació de persones adultes i els ensenyaments de formació professional no quedessin sense efecte per disposicions de la mateixa Administració educativa que puguin limitar-ne l'accés a aquest col·lectiu en igualtat d'oportunitats i no haurien d'entrar en competència amb l'alumnat de continuïtat d'escolarització.
3. Per transmetre una aposta real per la inclusió, l'article 12 sobre l'atenció educativa en el marc d'un sistema educatiu inclusiu hauria d'haver recollit amb més concreció el que s'anomena mesures addicionals i/o intenses.

El Ple del Consell Escolar de Catalunya, reunit el 21 de juny de 2022, ha estudiat la proposta elaborada per la Comissió d'Ordenació i ha aprovat per 37 vots a favor, 1 vot en contra i 3 vots en blanc aquest Dictamen.

El secretari

Jordi Rodon Cuixart

ANNEX

Vot particular presentat pel senyor Xavier Diez (USTEC-STEs)

Xavier Diez Rodríguez, membre d'aquest consell en representació d'USTEC-STEs presenta el següent vot particular negatiu.

La primera qüestió, de caràcter general, considerem que, amb l'actual calendari d'elaboració, presentació i gestió del currículum al qual es refereix el currículum, no s'entén la urgència, ni d'aquest Departament, ni d'aquest Consell. Un currículum és pensat per durar diversos anys, fins i tot dècades, i per tant, requereix d'una reflexió i anàlisi prèvia, i d'un consens ampli previ de la comunitat educativa. Cap d'aquestes condicions s'ha complert, i per tant, resulta inconvenient aprovar de manera precipitada uns currículums que, ateses les diverses polèmiques al seu voltant, afegirà fragilitat a un sistema educatiu massa castigat per la pandèmia, l'absència de recursos i unes polítiques educatives que susciten oposició entre el professorat, dubtes entre les famílies i, aplicades en altres països, arrossegueu històries de fracassos. Sobre aquesta darrera qüestió, es percep una visió massa ideològica tant d'alguns continguts concrets o cosmovisions -fet que no coincideix massa pel que fa a la llibertat ideològica- i, sobretot, considerem que l'enfocament competencial que apareix transversalment en el document dels currículums està molt discutit per la comunitat educativa i no té cap aval científic ni pedagògic, més enllà d'aplicacions, sense èxit en diverses realitats nacionals.

D'altra banda, constatem escassa participació de docents en la seva elaboració que no siguin membres dels equips directius i escassa pluralitat pedagògica entre els components que han elaborat aquest currículum.

També volem denunciar les presses amb què aquest Departament ha volgut tirar endavant uns currículums, contràriament al que el Conseller ens va explicar al plenari del mes de febrer, segons el qual, els centres disposarien de prou temps per poder fer les reflexions i els treballs oportuns. Aquestes presses no tenen cap mena de sentit, i fins i tot són del tot contraproduents, perquè és la primera vegada a la història, des que la Generalitat té competència en ensenyament, que un currículum nou entrarà en vigència per a un nou curs quan pràcticament s'ha acabat l'actual, entre el desconeixement i l'estupor d'una comunitat educativa que no entén canvis i transformacions d'aquesta dimensió, amb tantes presses i incerteses, i sobretot amb intencions i ideologies que costen d'escatir.

Tampoc s'entén que amb aquestes presses, es faci un currículum que, si bé penja de la LOMLOE, constatem que la majoria de comunitats autònomes es limiten a fer algunes correccions menors respecte als vigents, per prudència i sentit de la realitat. I, per contra, a Catalunya, es decideixi tirar pel dret de la transformació educativa que, veient com ha anat aquest curs, consisteix a tirar tota la comunitat educativa a la piscina sense saber si trobarem prou aigua.

Fetes aquestes reflexions preliminars, volem compartir les següents consideracions:

Primera

Atès que el dictamen, al nostre parer, amb encert, considera que els ensenyaments de formació instrumental per a persones adultes permeten assolir unes competències

mínimes equiparables a la dels estudis d'educació primària, entenem que aquest nivell hauria de ser part integrant de l'educació bàsica general i, per tant, esdevenir un dret gratuït i garantit arreu, i no pas una opció derivada de "l'àmbit de la cohesió i la participació social (...) per facilitar la integració, la participació social i la inserció laboral". Entenem que aquesta definició parcial i esbiaixada de la formació instrumental per a les persones adultes contamina tot el currículum.

Segona

Trobem un biaix molt productivista en tot el currículum, massa adreçat a la formació de treballadors sol·lícits, i per contra, una absència d'educació integral que ofereixi els instruments intel·lectuals i ètics per reforçar la seva llibertat que li confereixi ciutadania.

Tercera

Aquest currículum manté un to excessivament paternalista, tot considerant les persones adultes com infant en formació i tot menystenint les seves experiències educatives i vitals prèvies. Això es veu molt clarament als apartats a), b), c) de l'article 3.2. propis d'una escola de primària.

Quarta

Considerem que en articles com el 8.5., quan es proposa com a principi metodològic que la formació instrumental "ha de fomentar l'autoaprenentatge i autonomia" implica obviar les dificultats, la necessitat d'acompanyament i reforç positiu que requereix l'alumnat en aquesta etapa educativa.

Cinquena

Elements com els que apareixen a l'article 10.2. segons el qual es proposa que cada centre organitza els nivells de forma quadrimestral, anual o biennal, més que respondre al principi d'autonomia, pot acabar generant una dinàmica caòtica i pot resultar contraproductiu cara als alumnes. S'entén que cada alumne pot requerir de metodologia personalitzada, cosa que es contradiu amb l'organització temporal de cada centre, on poden donar-se situacions absurdes i que acaba atomitzant el sistema educatiu de formació de persones adultes.

Sisena

Com sempre, i entenem que per a netejar males consciències, les referències a l'atenció educativa en el marc d'un sistema educatiu inclusiu és fal·laç, tenint en compte l'absència òbvia de recursos humans i econòmics, amb una endèmica infradotació de professorats, ni tècnics, ni suports de cap mena. Entenem que la comunitat educativa ja està prou fatigada de les bones paraules i les bones intencions quan la pràctica real indica que la formació instrumental de les persones adultes, majoritàriament destinat a persones vulnerables, no representen cap prioritat, sinó més aviat una molèstia. Mantenir les referències (art. 12) a l'educació inclusiva quan la praxi acumulada d'aquest Departament indica que són mots buits, representen una ofensa a la intel·ligència d'aquest Consell.

Setena

Considerem important mantenir, esmentar i reivindicar el professorat de formació de persones adultes procedent del cos de mestres de primària com a element essencial

en la formació instrumental bàsica. De fet, entenem que per formació inicial i trajectòria, veiem aquests professionals com als més qualificats en aquesta etapa.

És per tot això que considerem que, davant d'un document de tanta transcendència, els currículums que pengen de la LOMLOE que aquest dictamen no hauria de tirar endavant per impedir la tramitació del projecte d'ordre de currículum sense que hi hagi una discussió seriosa i transversal. És per això que considerem que una moratòria seria la millor opció per abordar una discussió tan transcendent, de manera que continuïn vigents les ordres anteriors.

Barcelona 21 de juny de 2022.